

## Parlem-ne

# Joan Solà



## Terminologia i globalització

**T**res especialistes del Termcat han publicat una sèrie d'articles importants sobre un tema que s'ha situat al centre de la nostra vida cultural i lingüística: la manera d'incorporar al català una multitud de termes procedents de cultures molt diverses que avui conviuen amb nosaltres. Els autors al·ludits són Rosa Colomer, Xavier Fargas i Dolores Montes (directora i tècnica de la dita institució), i els articles els trobaran a les revistes *Llengua i Ús* (núm. 32 i 33, del 2005) i *Estudis Romànics* (núm. 28, del 2006). Jo em limitaré a fer-los-en un resum perquè seria una llàstima que un tema tan actual, important, difícil i ben exposat els passés desapercbut. A mi de vegades m'interessa més el rerefons, les circumstàncies, la metodologia, la comprensió dels fenòmens que no pas la solució concreta d'un dubte pràctic. M'interessa més saber com i per què s'ha arribat a establir *tai-txi* (o *tai-txi-txuan*) que no pas saber que aquest terme és així o aixà. És allò de l'estímul intel·lectual; o allò d'ajudar els pobles a guanyar-se la vida més que no pas donar-los menjar.

El cas és que avui veiem més clarament que mai que l'estandardització i codificació de la llengua és un procés viu, dialèctic, contínuament renovat. Fins fa poc intentàvem distingir entre *manlleu* (element lingüístic, especialment lèxic, que passa d'una llengua a una altra; ¿potser *xip*?) i *xenisme* (element que designa una realitat d'una altra cultura i que és difícil o impossible de traduir: ¿potser *iglu*, *xador*, *falàfel*, *tai-txi*?); però avui la distinció es revela definitivament confusa, i de qualsevol manera mancada d'utilitat, perquè les "altres cultures" són també nostres, les tenim pertot entre nosaltres, a la roba (*sari*), a la cuina (*tagín*, *sushi*), als auditoris (*sarangui*), als esports (*múixing*), als tallers de fusteria (*nyatoh*), i per tant els hem de donar forma. Però aquesta invasió de termes "nous" presenta característiques singulars que obliguen a tothom a estar al dia i al cas, a coordinar-se amb altres col·legues de disciplines diferents: cal donar-los "solució" ràpida, fins immediata, perquè ens vénen inesperadament amb una notícia de l'Orient, de l'Àfrica: un tsunami, un mosquit, una planta desconeguts aquí; interessen a qualsevol persona (un escriptor, un turista, un aficionat a qualsevol cosa), perquè tots viatgem, llegim, col·leccionem, fotografiem; es difonen ràpidament pels mitjans de comunicació, de manera que ja no són només del terreny dels científics, com fa cinquanta anys; circulen, concretament, per Internet i en qualsevol llengua o adaptació, de manera que fins i tot els tècnics han de recórrer a aquest totpoderós (i no sempre fiable o innocent) mitjà; i, diguem finalment per ara, es poden originar en llengües d'alfabets no llatins (àrab, hindi, rus, hebreu...) i de sistemes fonològics allunyats del(s) "nostre(s)" (!). I... i nosaltres hem de vigilar sempre a no anar subordinats a les llengües més fortes. Continuarem.